

SZEMLE

JOHN AND PATRICIA CARMAN

BLOODY MEADOWS INVESTIGATING LANDSCAPES OF BATTLE

(Sutton Publishing, Thrupp, 2006. 242. o.)

Írásunk Patricia Carman (történész, régész, tanár) és John Carman (régész, a University of Birmingham tanára) által írt, a csataterек kutatásának elméleti és gyakorlati módszertanának kérdésköréhez kapcsolódó könyvének bemutatására vállalkozik. A 7 fejezetre tagoló monográfiát a tartalomjegyzék, a felhasznált képek jegyzéke és a köszönetnyilvánítás vezeti be, illetve a szövegközi irodalmi hivatkozásokat feloldó irodalomjegyzék és a tárgymutató zárja. John Carman és Patricia Carman jelen munkája egy 1998 és 2001 között zajló tudományos együttműködés eredménye. A kutatómunka keretein belül huszonhárom, a 991 és 1813 között lezajló nyugat-európai – köztük angliai, belgiumi, franciaországi, portugáliai, spanyolországi – összecsapások helyszínét kutatta a szerzőpáros a hadtörténelemből és a hadtörténeti régészetből egyaránt merítő munkamódszer felhasználásával.

Az 1. fejezet (*Researching Battlefields*) a könyv célkitűzését adja meg: a csataterек – a konfliktusrégészet és a hadtörténelem diszkurzusán nyugvó – tipológiai rendszerének kidolgozása. Hosszú ideig a hadtörténeti kutatások középpontjában a konkrét hadiesemények sorának rekonstrukciója állt, az események színterének (*place of war*) kutatására kisebb hangsúlyt fektettek. A Little Bighorne-i (USA) csataterék régészeti módszerekkel történő kutatása után az 1980-as, 1990-es években a hadtörténeti régészet gyors fejlődésnek indult. A nyitó fejezetnek és magának a könyvnek különösen értékes részét képezi a csataterек régészeti kutatásának módszertanára hatást gyakorló munkák historiográfiai összefoglalása. A monográfia második tematikai egységének (*Understanding Battlefields*) középpontjában a csataterек örökségvédelmi problematikája áll. Carmanék részletesen bemutatják a történelmi csataterек védelmének a nemzeti parkok bevonásán nyugvó angolszász modelljét. A 2. és a 3. fejezet (*Battlefield Reports: Fieldwork from 1998 to 2001 on Twenty-three Sites of Battle in Western Europe*) tartalmazza a történeti korú összecsapások leíró vizsgálatának egységesített, adatbázis-rendszeren nyugvó elméleti módszertanát. Az adatbázis az alábbi szempontrendszerek alapján vizsgálja az összecsapásokat: lokalizáció, a csataterék kiterjedése, a táj típusa (természetföldrajzi viszonyok jellemzése), a tájhasználat jellegzetességei, az összecsapás eseménysora, a csataterék főbb topográfiai pontjai, az adott kor háborúinak jellegzetességei, „funkcionális és diszfunkcionális aspektusok” (az összecsapással kapcsolatos katonai normatívák és lehetőségek), a csata helyszínének megjelölése (emlékezet és emlékezés). A 3. fejezet jelentős részét a vizsgált 23 összecsapás egységes leírórendszer alapján történő bemutatása adja. A vizsgált csaták bemutatását a kronológiai rendezés helyett alfabetikus sorrendben végzik el. A 4. fejezet (*Interpreting Battlefields*) szintetizáló egysége a könyvnek. A szerzők részletesen foglalkoznak a „csataterék” definíciójának kérdésével is. Maga a csataterék (*battlefield space*) mint régészeti lelőhely definíciója régebb óta vita tárgyát képezi a csatateréregészet, illetve a konfliktusrégészet tárgykörében. A különböző felfogásoknak köszönhetően két megközelítés alakult ki: a szűkebb és tágabb értelemben vett csataterék fogalma (a témához lásd: Peter Harrington: *English Civil War Archaeology*. London, 2004. 4–6. o.). A könyv ötödik egysége (*Experiencing Battlefields*) a vizsgált csataterек környezetének elemzését szolgáltatja. A szerzők az elemző munka során a városi, a vidéki, illetve kevert (egyszerre városias illetve vidéki) környezettel rendelkező csataterек csoportját különítették el. Elemezték továbbá, hogy egy összecsapás tágabb környezetében milyen jellegzetes topográfiai elemek (utak, települések) találhatóak. A 6. fejezet (*Marking Battlefields*) sorra veszi a kutatók összecsapásokkal kapcsolatos, szabadon álló emlékműveket, városfalakon elhelyezett emléktáblákat, templomalapításokat és templomi emlékeket. Az emléket állító képzőművészeti alkotásoknak, emléktábláknak a csataterékkel való topográfiai